

SAMOUPRAVNI SISTEM I OPŠTENARODNA ODBRANA

Dozvolite mi da kažem nekoliko riječi u odbranu istine o našoj narodnooslobodilačkoj borbi.

Jer danas je, eto, potrebno da ponovo podsjećamo na činjenice iz naše narodnooslobodilačke borbe i zbog toga što neki u svijetu pokušavaju da falsifikuju historiju, potcjenjujući našu narodnooslobodilačku borbu, i nastojeći da je minimiziraju i prikažu kao neki spontani pokret osvetnika. Mi naslućujemo kakav je tome cilj i baš zbog toga ja hoću o tome da govorim. Naime, iskrivljuju se historijska zbivanja kod nas i netačno se prikazuje naša narodnooslobodilačka borba kao da se ona razvila tek u drugoj polovini 1943. godine, ili kao da je bila samo neki sporedan element u velikom ratu protiv Hitlerove koalicije.

A kakva je bila naša borba i kroz kakve je sve faze prolazila?

Početak oslobodilačke borbe 1941. godine bio je sudbonosan za sve naše narode. Naša zemlja je bila raskomadana i podijeljena među okupatorima i kvislinzima. Naši narodi su shvatili da svoju sudbinu moraju uzeti u svoje ruke. Ostavljajući po strani sve ono što bi tome moglo smetati, da moraju ujediniti svoje snage u zajedničkoj borbi protiv zajedničkog neprijatelja. To je bila velika pobjeda Komunističke partije Jugoslavije i svih drugih naprednih snaga naše zemlje.

Poziv Komunističke partije Jugoslavije na otpor okupatorima i njihovim domaćim slugama, kao i pozivi Komunističke partije

* Deo izlaganja Predsednika Republike Josipa Broza Tita povodom proslave 50-godišnjice rada slovenačkog Univerziteta u Ljubljani.

Slovenije i Komunističke partije Hrvatske još prije 4. jula 1941. godine — Oslobođilna fronta formirana je 27. aprila 1941. godine — bili su upućeni ne samo komunistima i radničkoj klasi nego i svim rodoljubima Jugoslavije.

DUBOKI INTERNACIONALIZAM KPJ

Odluka o oružanoj borbi protiv okupatora nije bila motivisana nekim lokalnim interesima i osvetničkim motivima, već dubokom nacionalnom i internacionalističkom dužnošću naše Partije. I ne samo Partije, već i svih progresivnih ljudi naše zemlje, spremnih da zajedno sa Sovjetskim Savezom — koji su fašističke sile iznenađujuće napale — i sa ostalim državama antifašističke koalicije stupe u zajedničku borbu protiv njemačkih i drugih fašističkih sila. Tada smo smatrali, a i danas tako mislimo, da je borba sovjetskog naroda bila i naša borba. U vrijeme kada su fašističke sile koncentrisale sve svoje snage da bi uništile SSSR, mi smo smatrali svojom internacionalističkom dužnošću da što više neprijateljskih divizija vežemo u našoj zemlji, kako bismo time čim više olakšali napore Sovjetske armije. To su nepobitne činjenice, koje niko u svijetu ne može da ospori. Godine 1941, 1942. i sve do jeseni 1943. borili smo se sami usred mračne hitlerovske evropske tvrđave, bez ičije materijalne pomoći.

Borili smo se ne samo protiv Hitlerovih i Musolinijevih okupatorskih armija već i protiv bugarskih i mađarskih fašističkih okupatorskih trupa. U najtežim uslovima, suočeni sa najvećom ratnom mašinom, morali smo se boriti i protiv mnogobrojnih domaćih naoružanih kvislinških divizija i okupatorskih sluga svih boja.

ŠTA SE KRIJE IZA POKUŠAJA UMANJIVANJA ZNAČAJA NOB

Kada, međutim, u posljednje vrijeme gotovo svakodnevno čitamo informacije o pisanju štampe jedne susjedne zemlje o tome šta su sve njihove trupe oslobodile u Jugoslaviji, kada slušamo kako sa potcjenjivanjem pišu i govore o našoj oslobodilačkoj borbi, jedva se uzdržavam da ne iznesem činjenice nepobitne istine, koje jako teško optužuju.

Razmišljajući, dakle, o takvom prikazivanju naše narodnooslobodilačke borbe, u kome se čitke prelazi preko našeg doprinosa

antifašističkoj borbi saveznika upravo u najtežim godinama, to jest 1941, 1942. i 1943. — moram se upitati šta se krije iza tih pokušaja minimiziranja naše narodnooslobodilačke borbe?

Baš u tim prvim, najtežim godinama mi smo morali u isto vrijeme dokazivati svijetu da smo mi ti koji se borimo protiv okupatora, da mi prolijevamo krv, a ne neko drugi. Zar nije žalosno, najblaže rečeno, da moramo i danas ponovo dokazivati da je naš narod, sa Komunističkom partijom Jugoslavije na čelu, četiri godine vodio tešku borbu protiv okupatora, zajedno sa Sovjetskim Savezom i saveznicima, a ne neko drugi.

Na žalost ima i kod nas reakcionarnih pojedinaca i grupacija koji na razne načine pokušavaju da omalovaže našu narodnooslobodilačku borbu i koji napadaju tekovine naše revolucije. Mi smo demokratsko socijalističko društvo, koje je stvorilo uslove za slobodno stvaralaštvo na svim područjima. Međutim, učinili bismo neprostitu grešku ako bismo dozvoljavali nesmetano djelovanje reakcionarnih grupa, koje pokušavaju da obezvrijede našu narodnooslobodilačku borbu i njene tekovine. Zato je potrebna odlučna idejna borba protiv svih takvih tendencija i pokušaja. Jer moramo biti svjesni da svaki pokušaj degradiranja naše narodnooslobodilačke borbe predstavlja, u stvari, napad na naše socijalističko samoupravno društvo, na ravnopravnost naših naroda, na nezavisnost Jugoslavije. Radi se o pokušajima da se razbiju najveće tekovine narodnooslobodilačke borbe: svijest o nepobjedivosti vlastitih snaga naroda koji se bore, bratstvo i ravnopravnost, povezanost radnih ljudi svih naroda i narodnosti Jugoslavije.

OSLANJALI SMO SE NA VLASTITE SNAGE

Mi smo u narodnooslobodilačkoj borbi činili ono što je sa stanovišta klasičnih vojnih doktrina bilo potpuno neshvatljivo. Tako reći goloruki pošli smo u borbu protiv tada najjače svjetske ratne mašine. Bili smo potpuno sami. Ni na koga u inostranstvu nismo mogli neposredno da se oslonimo. Jer su sve države članice antifašističke koalicije bile geografski daleko od nas, a u prvoj fazi rata zaokupljene svojim teškim problemima. Kao okupirana zemlja nismo imali nikakvo zaleđe u inostranstvu na koje bismo se mogli osloniti u pogledu naoružanja i snabdijevanja, a i u političkom pogledu nismo imali nikakve pomoći.

Oslanjali smo se na vlastite snage. U našoj narodnooslobodilačkoj borbi ispoljila se u punoj mjeri snaga narodnih masa i

u njoj se pokazalo šta su narodne mase u stanju da stvore kada znaju za šta se bore. Zato su iskustva narodnooslobodilačke borbe od ogromnog značaja za našu opštenarodnu odbranu danas.

Neki u inostranstvu pogrešno prikazuju koncepciju naše opštenarodne odbrane kao nešto posve novo. Mi smo, međutim, tu koncepciju oformili i razvili još u našem narodnooslobodilačkom ratu, kada smo pozvali narod u borbu za odbranu svoje nezavisnosti i slobode. U opštenarodnoj borbi protiv agresora, u kojoj su učestvovali svi naši narodi i narodnosti, radnici, seljaci i napredna inteligencija, došli su do punog izražaja visoka svijest, samoinicijativa i samoprijegor naših ljudi, od najmlađih do najstarijih.

To je bila borba koju su naši narodi, predvođeni Komunističkom partijom Jugoslavije, vodili organizovani u opštejugoslovenski oslobodilački pokret, a u vojnom smislu organizovani u krupne borbene jedinice naše operativne vojske — brigade, divizije, korpuse, armije — zatim u partizanske i diverzantske odrede, povezujući oružanu borbu sa svim drugim oblicima otpora okupatoru.

Naša današnja koncepcija opštenarodne odbrane nije ništa drugo nego dosljedna i odlučna primjena tih velikih iskustava iz narodnooslobodilačkog rata u našim sadašnjim uslovima.

Danas je ona sastavni i neotuđivi dio našeg samoupravnog socijalističkog društva. Ona se sada razvija u uslovima mirne socijalističke izgradnje, u vrijeme kada smo ekonomski bogatiji, kada je samoupravljanje snažno razvilo društvenu svijest, odgovornost i spremnost da po svaku cijenu branimo revolucionarne tekovine i našeg narodnooslobodilačkog rata i samoupravnog socijalizma.

SAMOUPRAVNI SISTEM I OPŠTENARODNA ODBRANA

Samoupravni socijalistički društveni sistem omogućuje da udruženi proizvođači i građani organizuju odbrambene snage društva kao svoje sopstvene snage. To je, drugim riječima, podružtvavljanje odbrambenih poslova, angažovanje cjelokupnih odbrambenih snaga i potencijala društva, u čemu vidimo najsigurniju garanciju za obezbjeđenje nezavisnosti i integriteta naše socijalističke zajednice.

Jačanje odbrambene snage naše zemlje u današnjim uslovima, na principima organizovanja opštenarodne odbrane, nije upereno ni protiv koga ko želi mir i ko poštuje naše pravo na slobodu i

samostalan ekonomski, politički i društveni razvitak. Uostalom, poznato je svakom da naoružani narod ne može nikoga ugrožavati, već samo braniti sebe i svoj opstanak. Zato me čudi što nas neki u svijetu danas kritikuju zbog organizovanja naše opštenarodne odbrane. Ja, međutim, moram reći da protiv organizovanja naše opštenarodne odbrane mogu biti samo one snage u svijetu koje ne žele dobro socijalističkoj Jugoslaviji. A takvih snaga, na žalost, još uvijek ima, i toga moramo biti svjesni.

Mi ne smijemo gubiti iz vida stanje u svijetu onakvo kakvo ono stvarno jeste. Jugoslavija je postigla ogroman ugled u svijetu, ona ima vrlo razvijene međunarodne veze i veoma mnogo prijatelja na svim kontinentima. Ali, nemojmo ni jednog trenutka smetnuti sa uma da u svijetu ima snaga kojima smeta socijalistička Jugoslavija, i zbog sistema radničkog samoupravljanja, i zbog toga što je to zajednica ravnopravnih naroda i narodnosti, što je nezavisna i samostalna, i što vodi dosljednu antiimperijalističku politiku. Zato mi organizovanje opštenarodne odbrane, za što postoji spremnost čitavog našeg društva, kako oružanih snaga tako i svih radnih društveno-političkih organizacija i društveno-političkih zajednica, svih naših građana — smatramo trajnim zadatkom, na čijem izvršavanju moramo neprekidno i uporno raditi. Jer, ukoliko budemo spremniji i organizovaniji, utoliko će biti manje opasnosti da budemo napadnuti a time će ujedno i jačati i naša politika mira i miroljubive, ravnopravne saradnje među narodima.

Mi moramo stalno raditi na usavršavanju sistema naše opštenarodne odbrane na osnovu trajnih iskustava našeg narodnooslobodilačkog rata i radi daljeg jačanja i proširivanja samoupravnih prava naših radnih ljudi. Jer, nemoguće je zamisliti ostvarivanje samoupravnih prava našeg radnog čovjeka u oblasti ekonomskog, političkog, kulturnog i društvenog života uopšte, bez ostvarivanja takvih prava u oblasti odbrane.

SKLADNA IZGRADNJA SVIH ELEMENATA ODBRANE

Zato u daljem razvoju koncepcije opštenarodne odbrane u centru pažnje mora biti naš radni čovjek i njegovo samoupravno pravo i dužnost da aktivno učestvuje u organizovanju odbrane tekovina naše socijalističke revolucije i samoupravnog socijalističkog društva.

Jedinstvena društvena osnova opštenarodne odbrane omogućuje nam skladnu izgradnju svih elemenata odbrambenog si-

stema — operativne armije, teritorijalne odbrane i civilne zaštite — i zajedničke pripreme privrednih organizacija, državnih organa, društvenih službi i društveno-političkih organizacija. Svakako, zadatak je Saveza komunista da idejno-politički usmjerava i naše odbrambene napore.

U izgradnji i daljem razvoju odbrambenih snaga društva mi polazimo od toga da Jugoslovenska narodna armija i teritorijalna odbrana čine nedjeljivu cjelinu. Radi toga mi jedinstveno rješavamo bitna pitanja koja se tiču ratne tehnike i organizacije, strategije i taktike, vodeći računa o ulozi svih faktora odbrambenih snaga, kao i specifičnosti i bogatstvu oblika njihovog organizovanja, upotrebe i načina dejstva.

Od posebne važnosti je dalja naučna razrada koncepcije opštenarodne odbrane. Naučnoistraživački rad dobija izuzetan značaj u razvijanju i usavršavanju borbenih sredstava i spremne koji optimalno odgovaraju našim uslovima. Pri tome je neophodno povezivanje naučnog rada u društvu i u oružanim snagama u cilju racionalnog iskorišćavanja cjelokupnih potencijala naše zemlje.

Koncepciju opštenarodne odbrane moramo, dakle, stalno razvijati i kao jedan od osnovnih elemenata daljeg razvoja naše socijalističke zajednice na samoupravnim osnovama, i kao bitan element naše politike mira i miroljubive saradnje. U našoj primjeni moraju doći do punog izražaja prava našeg radnog čovjeka i ravnopravnost svih naših naroda i narodnosti u odbrani suvereniteta, nezavisnosti i teritorijalnog integriteta Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, u odbrani daljeg samoupravnog razvitka našeg samoupravnog socijalističkog društva.

KPJ I NACIONALNO PITANJE

Napredni ljudi Slovenije vijekovima su pružali doprinos ideji međunacionalnih odnosa bez mržnje i neprijateljstva kao što je o tome govorio veliki slovenački pjesnik France Prešern. Na sudbonosnu povezanost borbe slovenačkog naroda sa borbom svih naroda Jugoslavije za radnička prava i nacionalno oslobođenje snažno je ukazivao veliki slovenački pisac i borac Ivan Cankar. On je shvatio da mali narodi, koje stalno ugrožavaju njihovi jači susjedi, mogu uspješno da se izbore za svoj nacionalni opstanak samo ako u bratskoj zajednici sa drugim narodima nađu svoje zajedničko oslobođenje, zajedničku zaštitu, pomoć i podršku.

Nužnu povezanost borbe za nacionalno oslobođenje i borbe protiv klasnog iskorišćavanja radničke klase naučno su dokazali Marks i Engels, a posebnu pažnju tom pitanju posvetio je Lenjin. Suština njihovog učenja o tome je da se proletarijat ne može osloboditi dok ne postane vodeća snaga u svojoj vlastitoj naciji. Samo na toj osnovi moguće je razvijati istinski proleterski internacionalizam, koji podrazumijeva punu ravnopravnost naroda, velikih i malih.

U teoriji o nacionalnom pitanju i proleterskom internacionalizmu, kao i njenoj praktičnoj primjeni, bilo je i u redovima radničkog pokreta mnogo izopačavanja; dovoljno je pomenuti austromarksizam, staljinizam, takozvane teorije o ograničenom suverenitetu itd.

Možemo slobodno da kažemo da su komunisti Jugoslavije, vjerni stvari radničke klase, izgradili principijelan marksistički prilaz nacionalnom pitanju, koji ne zavisi od trenutne situacije, svjesni da je borba za oslobođenje rada i čovjeka istovremeno i borba za punu afirmaciju nacija.

Želim da podsjetim da su podjela Slovenije poslije prvog svjetskog rata i sve grublje nacionalno ugnjetavanje u staroj Jugoslaviji postavili sa svom oštrinom na dnevni red pitanje odnosa Komunističke partije Jugoslavije prema slovenačkom nacionalnom pitanju. To je podsticalo i brže raščišćavanje odnosa Komunističke partije Jugoslavije prema nacionalnom pitanju uopšte.

PARTIJA — VODEĆA SNAGA SVIH NARODA I NARODNOSTI

Poslije izlaska sa robije, u radu na obnavljanju Komunističke partije, naišao sam u Sloveniji na situaciju koja je bila karakteristična po tome što je Komunistička partija Slovenije počela da izlazi iz uskog sektaškog okvira. Ovdje sam našao svoje saradnike drugove Kardelja, Kidriča i ostale, koji su uspješno radili na povezivanju radničkog, studentskog i seljačkog pokreta u snažan i jedinstven revolucionarni pokret. Decembra 1934. godine u Ljubljani je održana IV konferencija Komunističke partije Jugoslavije, na kojoj je zaključeno da se formiraju nacionalne partije. Taj zaključak sproveden je u Sloveniji i Hrvatskoj, doduše, tek 1937. godine. Ali, ta odluka, donesena još 1934. godine, predstavljala je bazu za buduće zadatke radničkog pokreta, kao i za uspješan razvitak narodnooslobodilačke borbe. Za radnički pokret Slovenije, kao i Jugoslavije, od velikog značaja bilo je tako temeljito

marksističko osvjetljavanje nacionalnog pitanja kao što je bilo učinjeno u knjizi druga Edvarda Kardelja Speransa „Razvoj slovenačkog nacionalnog pitanja“.

Odanost stvari radničke klase i duboko ubjeđenje da je borba za likvidaciju eksploatacije čovjeka preduslov za istinsko oslobođenje nacija, omogućila je Komunističkoj partiji da postane vodeća snaga svih naroda i narodnosti Jugoslavije, i da u sudborskim danima za samoopredjeljenje naroda i za njihovo oslobođenje bude pokretač i rukovodilac te borbe.

Socijalistička Jugoslavija je zajednica ravnopravnih naroda i narodnosti, u kojoj su načelno pravilno riješena sva pitanja međunarodnih odnosa. Garantiju slobode i pune ravnopravnosti svih naroda i narodnosti Jugoslavije čine i federativno uređenje i sistem radničkog i društvenog samoupravljanja. To obezbjeđuje stvarnu perspektivu jedinstva Jugoslavije.

Prirodno je da ima i da će i dalje biti i određenih problema u odnosima između naših naroda i narodnosti, kao i između pojedinih regiona Jugoslavije. Oni najčešće proizilaze iz privrednih pitanja i nisu takvi da ih ne bismo mogli relativno lako rješavati pogotovo ako se u njihovom tretiranju rukovodimo načelima i duhom našeg društvenog uređenja, onda nema opasnosti po jedinstvo Jugoslavije niti prepreka za njihovo stvarno rješavanje.

NIKAKVI KOMPROMISI SA NACIONALIZMIMA

U posljednje vrijeme nekako se sve manje čuje riječ Jugoslavija, a piše se i govori pretežno o federaciji. Mi moramo jače istaći Jugoslaviju, mi smo Slovenci, Hrvati, Srbi, Makedonci, Crnogorci i drugi, ali smo svi ujedno i Jugosloveni, svi smo građani socijalističke Jugoslavije. U tom smislu mi moramo jačati duh pripadnosti jugoslovenskoj socijalističkoj zajednici ravnopravnih naroda i narodnosti. Nije, dakle, riječ o jugoslovenstvu u unitarističkom smislu koje negira nacije ili pokušava da smanji njihovu ulogu. Protiv jugoslovenstva u unitarističkom smislu mi smo se energično borili i treba i ubuduće da se borimo protiv svake pa i najmanje tendencije unitarizma koji u sebi nosi hegemonizam protiv koje nacije. Riječ je o potrebi produbljanja saznanja o pripadnosti Jugoslaviji, o tome da je jačanje naše jugoslovenske zajednice stvar svih naših naroda i narodnosti, a da im samo kao takva garantuje stvarni prosperitet i budućnost.

U interesu stvarne ravnopravnosti i svestranog razvoja svih naroda i narodnosti Jugoslavije moramo savladavati sve objektivne teškoće i energično uklanjati sve subjektivne prepreke, voditi stalnu beskompromisnu borbu protiv svih nacionalizama, bilo da se pojavljuju u formi unitarizma, bilo u formama šovinizma i separatizma. Upravo zato što je naše socijalističko društvo slobodna zajednica ravnopravnih naroda i narodnosti, ono ne može dozvoljavati nikakve kompromise sa nacionalizmima.

Neki krugovi u svijetu vide u mnogonacionalnom sastavu Jugoslavije slabost i prepreku njenom bržem razvitku, a ja ponovo tvrdim da je mnogonacionalni sastav socijalističke Jugoslavije naša prednost, jer se u njoj u svakodnevnoj praksi gaje osjećanja stvarnog poštovanja svih naroda i narodnosti. I zato je razumljivo što je takva mnogonacionalna zajednica kao što je naša značajan faktor u svijetu u borbi za ravnopravnost i za demokratizaciju međunarodnih odnosa.

Maršal Jugoslavije
Josip BROZ TITO